

B.164

Benliğin Ayrışması Ölçeği Kısa Formunun (BAÖ-KF) Türkçe Uyarlama Çalışması: İlk Psikometrik Bulgular

Yusuf Sarıkaya, Mehmet Boyacı, Tahsin İlhan,
Abdullah Aldemir

ÖZET

Amaç Benlik en temel anlamıyla kişinin ben kimim sorusuna vermiş olduğu cevap olarak tanımlanabilir (Myers, 2013). Benlik kavramı bireyin duygu, düşünce ve davranışlarında belirleyici bir rol üstlendiği için psikolojinin temel çalışma alanlarından birisi haline gelmiştir. Benliğin oluşmasında ise aile önemli bir yere sahiptir, çünkü birey kendisi olma yolunda ilerlerken yaşamını aile denilen toplumsal yapı içerisinde sürdürmektedir. Ailenin bireyin davranışlarında belirleyici olduğu varsayımından yola çıkan aile terapileri, günümüzde psikolojik danışmada ve psikoterapi uygulamalarında sıklıkla kullanılmaktadır (Gladding, 2013). Aile terapilerinde Murray Bowen'nın Aile Sistemleri Kuramı en sık kullanılan yaklaşımlardan bir tanesi olarak kabul edilmektedir (Gladding, 2013; Murdock, 2014). Bowen (1976, 1985) geliştirmiş olduğu Aile Sistemleri Kuramının merkezine Benliğin Ayrışması/Farklılaşmasını (Differentiation of Self) almıştır. Benliğin ayrışmasıyla anlatılmaya çalışılan bireyin başkalarının etkisinde kalmadan kendi kararlarını alabilmesi, güçlü bir benlik duygu-suna sahip olmasıdır. Benliğin ayrışması, bireyin ailesine aidiyet duygusunu kaybetmeden onlarla birliktelik içinde kendi benliğini tamamladığı bir süreçtir (Bowen, 1985). Acar ve Voltan-Acar (2013) benliğin ayrışmasını bireyin bireyselleş-mesi sürecinde aile bağlarıyla bireyselliği arasında denge kurması olarak tanımlamışlardır. Günümüzde hala geçerliliğini koruyan bir kavram olan benliğin ayrışması konusunda Türkiye'de özellikle son yıllarda ilginin arttığı görülmektedir (Ör., Acar ve Voltan-Acar, 2013; Işık ve Bulduk, 2015; Kararımak, Hacıfazlıoğlu ve Şirin, 2014; Özdemir, 2012). Bu konuda daha fazla araştırma yapılabilmesi ancak geçerli ve güvenilir ölçme araçlarıyla mümkün olacaktır. Bu çalışmada da Drake, Murdock, Marszalek ve Barber (2015) tarafından, Skowron ve Friedlander (1998) ile Skowron ve Schmitt'in (2003) geliştirdikleri Benliğin Ayrışması Ölçeği'ne dayalı olarak geliştirilen Benliğin Ayrışması Ölçeği Kısa Formunun (BAÖ-KS) Türkçeye uyarlanması amaçlanmıştır. Yöntem: Bu araştırma bir ölçek uyarlama çalışmasıdır. Veriler üniversite öğrencileri ve yetişkinlerden oluşan bir örneklem grubundan toplanmıştır (n = 410). BAÖ-KS'nun Türkçe uyarlama çalışması için öncelikle maddelerin Türkçeye çevirisi gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe formunun yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi ile gerçekleştirilirken, uyum geçerliği ölçek puanları ile sürekli kaygı ve otantiklik değişkenleri arasındaki korelasyonlar yoluyla incelenmiştir. Güvenirlik analizler Cronbach alfa iç tutarlık ve test-tekrar test yöntemleriyle gerçekleştirilmiştir. Uyarlama sürecinde veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Benliğin Ayrışması Ölçeği Kısa Formu (Drake ve diğ., 2015), Otantiklik Ölçeği (Wood, Linley, Maltby, Baliousis, & Joseph, 2008), Sürekli Kaygı Envanteri (Spielberger, Gorsuch, & Lushene, 1970) ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (Rosenberg, 1965) kullanılmıştır. Bulgular En çok olabilirlik yöntemiyle gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizinde bazı maddelerin hata varyansları ve t değerlerinde sorun olduğu görülmüştür, böylece beş madde ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğin orijinal formuna uygun şekilde dört alt boyut ve 15 maddeden oluşan bu

son hali ile analiz tekrarlanmıştır. Böylece $\chi^2(83) = 157.86$, ($p < 0.001$), $\chi^2/sd = 1.90$, NFI=.86, NNFI=.91, CFI=.93, IFI=.93, RMSEA=.047, RMR=.13, SRMR=.05, GFI=.95, AGFI=.93 değerleri bulunmuştur. Ölçek tüm maddelerine ait Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .73 olarak bulunmuştur. Ölçek toplam puanının sürekli kaygıyla-.61 ($p < .01$) düzeyinde ilişkili olduğu bulunurken, otantiklik ölçeği alt boyutlarından kendine yabancılaşma ve dış etkiyi kabullenme boyutlarıyla sırasıyla-.44 ve-.52 ($p < .01$) düzeyinde, otantik yaşam boyutuyla ise .10 ($p < .05$) düzeyinde ilişkili olduğu bulunmuştur. Ölçek toplam puanının Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puanı ile arasındaki korelasyon ise .30 olarak bulunmuştur ($p < .01$). Tartışma Doğrulamalı faktör analizi bulguları incelendiğinde uyum iyiliği indekslerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu görülmüş ve ölçeğin yapı geçerliğini sağladığı değerlendirilmiştir. Güvenirlik katsayıları da ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Ölçek puanının sürekli kaygı ve otantiklik değişkenleri ile olan ilişkileri ölçeğin uyum geçerliğini sağladığı yönünde yorumlanmıştır. Bu bulgular ışığında BAÖ-KS Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Benliğin Ayrışması, Ölçek Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik

Kaynakça

Acar, T., & Voltan-Acar, N. (2013). Babam ve Oğlum” filminin çok kuşaklı/kuşaklararası aile terapisinin temel kavramları açısından değerlendirilmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 13(1), 37-53.

Bowen, M. (1976). Theory in the practice of psychotherapy. Family therapy: Theory and practice, 4, 2-90. Bowen, M. (1985). Family therapy in clinical practice. New York: Jason

Aronson. Drake, J. R., Murdock, N. L., Marszalek, J. M., & Barber, C. E. (2015). Differentiation of self inventory—short form: development and preliminary validation. Contemporary Family Therapy, 37(2), 101-112.

Gladding, S. T. (2013). Counseling: A comprehensive profession. (7th Edition). Pearson Higher Ed.

Işık, E., & Bulduk, S. (2015). Psychometric properties of the differentiation of self inventory- revised in Turkish adults. Journal of marital and family therapy, 41(1), 102112.

Kararımak, Ö, Hacıfazlıoğlu, Ö, Şirin, S. (2015). Dengeli bütünleşme ve ayrışma ölçeğinin psikometrik özellikleri: ergenlerde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 11 (2), 237-257.

Murdock, N. L. (2014). Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık. Myers, D. G. (2013). Social Psychology. (11th Edition). McGraw-Hill: Australia.

Özdemir, Y. (2016). Ergenlerin öznel iyi oluşlarının özerk, ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurguları açısından incelenmesi. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4(38).

Rosenberg M. (1965). Society and the adolescent self-image. Princeton University Press, Princeton.

Skowron, E. A., & Friedlander, M. L. (1998). The Differentiation of Self Inventory: Development and initial validation. Journal of counseling psychology, 45(3), 235-246.

Skowron, E. A., & Schmitt, T. A. (2003). Assessing interpersonal fusion: Reliability and validity of a new DSI fusion with others subscale. Journal of Marital and Family Therapy, 29(2), 209-222.

Spielberger, C. D., Gorsuch, R. L., & Lushene, R. E. (1970). *Manual for the State-Trait Anxiety Inventory*. Palo Alto, California: Consulting Psychologists Press.

Wood, A., Linley, P., Maltby, J., Baliouisis, M. ve Joseph, S. (2008). The authentic personality: A theoretical and empirical conceptualization and the development of the authenticity scale. *Journal of Counseling Psychology*, 55,385–399.